

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Оніщик Анастасії Володимирівни на тему

**«Фіктивна діяльність суб'єктів господарювання
як загроза економічній безпеці України»,**

що подано на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності – 051 –

«Економіка»

Актуальність теми. Сьогодні фіктивне підприємництво є своєрідним засобом вчинення цілої низки інших кримінальних правопорушень у сфері економіки, що приводять до погіршення стану національної економічної безпеки. Фіктивне підприємництво набуває розповсюдження у багатьох базових галузях економіки: металургійній, вугільній, коксохімічній промисловості, паливно-енергетичному та агропромислому комплексі, будівництві, машинобудуванні та в інших галузях народного господарства. Від неефективної регуляторної політики, несприятливих умов для ведення господарської діяльності, непрозорості податкової системи економіка України зазнає непоправних втрат. Щорічно збільшується рівень тіньової економіки, саме за рахунок схем пов'язаних з використанням фіктивних суб'єктів підприємництва, що суттєво становить загрозу економічній безпеці України. Отже, необхідність розроблення та обґрунтування теоретико-методичних засад та формування практичних рекомендацій щодо протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як загрози економічній безпеці України, зумовлює дослідження теми дисертаційної роботи Оніщик А. В. Тому, враховуючи науковий інтерес, своєчасність та необхідність розробок, дисертація Оніщик А.В. є актуальною.

Обраний напрям дослідження узгоджується із Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 року № 569-р, Стратегією сталого розвитку «Україна–2020», схваленою Указом Президента України

від 12 січня 2015 року № 5/2015, Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. Дисертаційна робота є складовою науково-дослідної роботи кафедри міжнародної економіки Університету державної фіскальної служби України за темою «Забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0114U006380), у межах якої автором охарактеризовано фіктивну діяльність суб'єктів господарювання як форму прояву тіньової економіки та встановлено вплив фіктивної діяльності на економічну безпеку України.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших в Україні комплексним, науковим, монографічним дослідженням фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як загрози економічній безпеці України. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. Основні з них такі:

вперше:

– сформовано із застосуванням функціонально-цільового підходу дескриптивну модель впливу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання на економічну безпеку України, яка описується системою рівнянь та враховує економічні, соціальні, політичні, правові, психологічні та етичні фактори;

удосконалено:

– характеристику фіктивної діяльності суб'єктів господарювання з позицій економічного світогляду, що дозволило обґрунтувати сутність, ознаки та вплив її на економічну безпеку України та виокремити історичні етапи генезису фіктивної діяльності суб'єктів господарювання з обґрунтуванням чотирьох етапів її трансформації;

– концепцію протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання, яка структурно складається із чотирьох елементів: місії, умов реалізації, науково-теоретичного підґрунтя та напрямів практичної реалізації;

– наукові позиції щодо розуміння поняття «моніторинг», акцентувавши увагу на фіктивній діяльності суб'єктів господарювання та етапах його

здійснення;

набули подальшого розвитку:

– класифікація фіктивної діяльності суб'єктів господарювання, що дало змогу виокремити види та їх похідні терміни фіктивної діяльності суб'єктів господарювання, а також класифікувати фіктивну діяльність суб'єктів господарювання за одинадцятьма критеріями: за особливістю здійснення протиправної діяльності, за структурою організації отримання нелегальної економічної вигоди, за цілями здійснення фіктивної діяльності, за характером одержуваної вигоди, за способом обрахування збитку від фіктивного підприємництва для економічної системи країни, за наявністю господарської діяльності, за географією діяльності, за тривалістю здійснення, за джерелом отримання вигоди, за застосуванням моделі господарської діяльності, за вчиненими кримінальними правопорушеннями;

– наукові положення про сутність податкового потенціалу, в результаті чого фіктивну діяльність суб'єктів господарювання віднесено до нереалізованої складової частини податкового потенціалу.

Практичне значення отриманих автором наукових результатів полягає у розробці рекомендацій, спрямованих на вдосконалення протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як загрози економічній безпеці України. Окремі результати дослідження використані у науково-дослідній діяльності Університету державної фіскальної служби України (акт від 21.06.2019 р.).

Матеріали дисертації використовуються у освітньому процесі Академії праці, соціальних відносин і туризму під час викладання навчальних дисциплін «Національна економіка», «Економіка підприємства», «Економічне діагностування підприємницької діяльності» (акт від 16.06.2020 р.).

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлено 9 наукових працях загальним обсягом 28,22 друк. арк., з яких особисто автору

належить 3,22 друк. арк., у тому числі: 1 стаття у колективній монографії; 3 – у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз; 1 – у наукових виданнях іноземних держав; 4 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Оцінка викладення й оформлення дисертації. Структура складається з вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінка. Основний зміст роботи викладено на 194 сторінках. Дисертація містить 36 рисунків, 30 таблиць та 14 додатків. Список використаних джерел містить 232 найменування, розміщених на 22 сторінках.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень рекомендацій методичного і практичного характеру для обґрунтування теоретико-методичних засад та формування практичних рекомендацій щодо протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як загрози економічній безпеці України. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи. Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу Оніщик А.В. вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

1. Доцільно було б збільшити кількість посилань на закордонні першоджерела у списку використаної літератури, що дозволило більш у повній мірі здійснити узагальнення існуючих теорій і точок зору науковців і практиків на вирішення проблеми наукових засад формування фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Узагальнення такого досвіду дає можливість побудувати політику протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як головної умови забезпечення економічної безпеки держави.

2. Формуючи теоретико-методологічні засади дослідження фіктивної діяльності суб'єктів господарювання (стор. 23-78), в роботі не визначено концепцію методології. Сформована методологія дозволяє

побудувати основні принципи та характеристики, що дозволять виявити взаємозв'язок і специфіку систем дослідження фіктивної діяльності суб'єктів господарювання та економічної безпеки.

3. Здійснюючи методику проведення моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання (стор. 92-96), дисертантом не зазначено чи підлягають цьому дослідженню суб'єкти управління об'єктами державної власності. Проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності дозволить здійснювати контроль за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності.

4. Аналізуючи зарубіжний досвід протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання та можливість адаптації до вітчизняних реалій (стор.143-151), дисертанту окрім удосконалення положення вітчизняного законодавства необхідно також було б дослідити спеціалізовані програмні продукти, що передбачають доступ споживачів до інформування про ліцензії продавців підакцизних товарів, розширюють можливості громадського контролю за обігом та реалізацією відповідних товарів.

5. Характеризуючи типові схеми фіктивної діяльності суб'єктів господарювання в Україні (стор. 151-162), авторці доцільно було б навести способи відмивання коштів через фіктивні підприємства (електронні перекази, сектор страхування та інш.), а також найбільш злочинні схеми, які використовують легалізатори із застосуванням різноманітних безтоварних операцій.

Проте, наведені зауваження у більшості носять дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки теоретичної і практичної цінності дисертаційної роботи. Дисертант продемонструвала гарне розуміння та відчуття актуальності проблеми. Дисертаційна робота є кваліфікованою науковою працею, виконаною автором особисто, характеризується єдністю і логікою викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати і методичні положення, які мають безперечно практичну значущість для

формування засад протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання в Україні.

Висновок. Аналізуючи позитивний науковий доробок автора і вище зазначені зауваження вважаю за необхідне зробити наступний висновок: дисертаційна робота Оніщик А. В. «Фіктивна діяльність суб'єктів господарювання як загроза економічній безпеці України» є закінченою роботою, виконаною на актуальну тему, має наукову новизну та практичну цінність, відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її автор Оніщик Анастасія Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності – 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри маркетингу,
підприємництва і торгівлі
Одеської національної академії
харчових технологій

В.В. Лагодієнко

